

**TARPŽINYBINĖS VAIKO GEROVĖS TARYBOS
PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS
POSĖDŽIO PROTOKOLAS**

2020 m. gegužės 26 d. Nr. D5-
Vilnius

Posėdis buvo suorganizuotas 2020 m. gegužės 11 d. 13.00 val. nuotoliniu būdu ZOOM platformoje.

Pirmininko pavaduotoja – Elena Urbonienė, NVO vaikams konfederacijos direktorė.

Posėdžio sekretorė – Teresa Roščinska, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Šeimos ir vaiko teisių apsaugos grupės vyriausioji specialistė.

Dalyvavo 14 Tarpžinybinės vaiko gerovės tarybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės (toliau – Taryba) narių. Kворumas susidarė.

Tarybos nariai:

1. Arūnas Plikšnys – švietimo, mokslo ir sporto viceministras;
2. Aušra Kurienė – viešosios įstaigos „Paramos vaikams centras“ direktorė;
3. Edita Žiobienė – vaiko teisių apsaugos kontrolierė;
4. Giedrė Kviesskienė – NVO vaikams konfederacijos garbės pirmininkė;
5. Ramunė Jurkuvienė – Nacionalinės šeimų ir tėvų asociacijos narė;
6. Audronė Vareikytė – Lietuvos savivaldybių asociacijos patarėja socialiniais klausimais;
7. Daiva Buivydytė-Garbštienė – Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos Socialinės politikos grupės patarėja;
8. Vilma Augienė – socialinės apsaugos ir darbo viceministrė;
9. Lina Sasnauskienė – Lietuvos autizmo asociacijos „Lietaus vaikai“ vadovė;
10. Audrius Daunoravičius – sveikatos apsaugos ministro patarėjas;
11. Kristina Košel-Partil – Lietuvos autizmo asociacijos „Lietaus vaikai“ valdybos pirmininkė;
12. Elena Urbonienė – NVO vaikams konfederacijos direktorė;
13. Jonas Mickus – Lietuvos savivaldybių asociacijos patarėjas švietimo ir kultūros klausimais;
14. Kristina Stepanova – Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Šeimos ir vaiko teisių apsaugos grupės vadovė.

Kiti dalyviai:

Lina Juškevičienė – Vilniaus miesto savivaldybės administracijos Tarpinstitucinio bendradarbiavimo koordinavimo skyriaus vedėja;

Aliona Gaidarovič – Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnybos Viešosios informacijos stebėsenos ir ekspertizės skyriaus vedėja;

Gintarė Lapkauskienė – Ryšių reguliavimo tarnybos Teisės departamento direktorė;

Vilius Nakutis – Ryšių reguliavimo tarnybos Saugesnio interneto skyriaus vedėjas;

Audrius Valeika – Lietuvos policijos kriminalinės biuro viršininko pavaduotojas;

Eglė Maziliauskienė – Lietuvos policijos kriminalinės biuro Veiklos koordinavimo ir kontrolės valdybos viršininkė;

Deividas Velkas – Kultūros ministerijos Visuomenės informavimo ir autorių teisių politikos grupės vadovas;

Gražina Šeibokienė – Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos Švietimo pagalbos skyriaus vedėja;

Daina Urbonaitienė – Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos vyriausioji patarėja vaikų klausimais;

Evelina Firaitė – Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos Pagalbos vaikams ir šeimoms skyriaus vedėja;

Alina Jakavonienė – Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos direktoriaus pavaduotoja.

Posėdžio eiga.

1. APTARTA. Tarpinstitucinis bendradarbiavimas reaguojant į vaizdo įrašus, propaguojančius smurtą elektroninėje erdvėje.

Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Tarnyba) direktoriaus pavaduotoja A. Jakavonienė pristatė Tarnybos nariams pažymą bei paaiškino, kad neretai Tarnyboje yra gaunami pranešimai dėl galimų vaiko teisių pažeidimų, susijusių su netinkamo nepilnamečiams bei žalingo turinio vaizdo įrašais elektroninėje erdvėje. Tokiais atvejais Tarnyba susiduria su nemažu iššūkiu, kokioms institucijoms reikėtų pranešti dėl minėtų vaizdo įrašų išėmimo iš elektroninės erdvės ir (ar) atsakingų asmenų atsakomybės. Tarnyba kreipiasi į policiją (ir į Nusikaltimų elektroninėje erdvėje tyrimo valdybą), taip pat užpildo Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos (toliau – RRT) internetinėje svetainėje (www.svarusinternetas.lt) esančią pranešimo formą. Jei pranešimai yra susiję su netinkamais, žalojančiais vaiko psichiką vaizdais spaudoje ar televizijoje Tarnyba kreipiasi pagalbos ir į Lietuvos Respublikos žurnalistų etikos inspektoriaus tarnybą (toliau – ŽEIT). A. Jakavonienė atkreipė Tarybos narių dėmesį, kad Tarnyba kreipiasi į 3 subjektus, siekdama, kad tam tikri įrašai būtų kaip įmanoma greičiau pašalinti iš viešosios erdvės. Taip pat A. Jakavonienė, atsižvelgusi į trišalį Policijos departamento, RRT ir ŽEIT susitarimą, iškėlė klausimą dėl galimybės nukreipti pranešimą tik vienam subjektui, kad būtų išvengta informacijos dubliavimosi ir reikiamų veiksmų būtų imtasi operatyviau. Tarnybos atstovės nuomone, siekiant aiškaus institucijų veiksmų algoritmo, tikslinga išgryninti bei teisės aktuose nurodyti:

1) Kuri institucija yra atsakinga už informacijos, darančios neigiamą poveikį nepilnamečiams (ar informacijos apie galimą vaiko teisių pažeidimą), pašalinimą iš viešosios erdvės? Jei už tokių veiksmų atlikimą yra atsakingos kelios institucijos, kokie kriterijai leidžia atriboti institucijų kompetenciją, siekiant išvengti dubliavimo?

2) Terminą informacijai iš viešosios erdvės pašalinti.

3) Informacijos pašalinimo procedūras, teisėsaugos institucijoms užfiksavus, siekiant nepakenkti ikiteisminiam tyrimui, nesunaikinant faktinių įrodymų.

4) Atsakymo pateikimą pranešusiai institucijai apie sprendimą (ne)panaikinti informaciją viešojoje erdvėje bei sprendimo apskundimo tvarką.

A. Jakavonienė pasiūlė sudaryti suinteresuotų institucijų veiksmų algoritmą, siekiant suderintų ir operatyvių veiksmų užtikrinimo.

V. Augienė priminė Tarybos nariams ir kitiems dalyviams, kad ši diskusija atsirado švietimo, mokslo ir sporto viceministrui pristačius realų atvejį, kuomet vaizdo įrašas, propaguojantis smurtą tarp nepilnamečių ir patyčias, buvo iškeltas viename iš socialinių tinklų ir jo pašalinimas, nepaisant atsakingų institucijų veiksmų, ilgai užtruko. RRT atstovas V. Nakutis pabrėžė, kad minėtas įrašas į Facebook buvo iškeltas š. m. kovo 4 d., o RRT gavo pranešimą kovo 6 d., penktadienį, po darbo valandų (18.19 val.). RRT šį pranešimą pradėjo nagrinėti tik pirmadienį, tai yra kovo 9 d. V. Nakutis pažymėjo, kad pranešime nebuvo nurodyta tiksli įrašo vieta, todėl šis įrašas nebuvo rastas. V. Nakutis informavo, kad kiekvienas vartotojas gali pranešti Facebook (paspausdamas šalia vaizdo įrašo „Report“) apie netinkamą ir šalintiną vaizdo įrašo turinį. Facebook į tokius pranešimus reaguoja labai greitai, po poros valandų netinkamas vaizdo įrašas yra pašalinamas. RRT yra pateikusi

www.esaugumas.lt instrukciją, kaip tokiais atvejais elgtis ir kokių veiksmų imtis, jei vaizdo medžiaga, esanti Facebook, pažeidžia Facebook bendruomenės taisykles. V. Augienė pasitikslino, ar pranešus RRT karštajai linijai, vartotojui nereikia imtis jokių kitų veiksmų, siekiant pašalinti netinkamą turinį iš viešosios erdvės. V. Nakutis patvirtino, kad RRT karštoji linija atlieka visus reikiamus veiksmus, siekdama kaip įmanoma greičiau pašalinti netinkamą turinį. L. Juškevičienė palaikė mintį sukurti institucijų veiksmų algoritmą, siekiant operatyviau pašalinti iš elektroninės erdvės netinkamus vaizdo įrašus. ŽEIT atstovė A. Gaidarovič nurodė, kad gavus pranešimą apie netinkamo turinio vaizdo medžiagą, visų pirma svarbu apibrėžti tikslą: siekiame pašalinti netinkamą medžiagą iš viešosios erdvės ar siekiame atlikti tyrimą ir tada pašalinti netinkamą informaciją. A. Gaidarovič pabrėžė, kad dažniausiai tokie žalojantys nepilnamečius vaizdo įrašai yra susiję su mokykla, todėl socialiniai pedagogai, mokytojai, mokyklos psichologai mokėtų ir gebėtų naudotis socialiniais tinklais. A. Gaidarovič nuomone, greitai pašalinus netinkamą informaciją, policija galėtų susidurti su sunkumais atliekant tyrimą. A. Gaidarovič atkreipė Tarybos narių dėmesį kad ŽEIT su Vidaus reikalų ministerija bei Generaline prokuratūra vykdydama Europos Sąjungos iš dalies finansuojamą projektą, 10 apskrityse turėjo seminarus, į kuriuos buvo pakviesti mokytojai, socialiniai pedagogai ir mokyklos psichologai. Seminaruose buvo kalbėta irgi apie netinkamų vaizdo įrašų pašalinimą iš elektroninės erdvės. V. Augienė paklausė, kaip reaguoti, jei netinkami vaizdai yra transliuojami televizijos programose. A. Gaidarovič nurodė, kad vadovaujantis Visuomenės informavimo įstatymu televizijos stebėseną vykdo Lietuvos radijo ir televizijos komisija (toliau – LRRTK). A. Kurienė paklausė, kas privalo „pamatyti“ netinkamą vaizdo įrašą, kam privalu stebėti turinį elektroninėje erdvėje ir jį pašalinti. A. Gaidarovič atsakė, kad ŽEIT atlieka stebėseną internete, spaudoje, o LRRTK – televizijoje. Atsižvelgus į tai, kad informacija socialiniuose tinkluose yra neaprepiama, ŽEIT ne viską randa (nes neįmanoma visko peržiūrėti elektroninėje erdvėje) ir greitai sureaguoja. Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos atstovė G. Šeibokienė pastebėjo, kad yra Rekomendacijos dėl smurto ir patyčių, kurias mokyklos nuo 2017 m. rugsėjo 1 d. taiko. Kalbant apie konkretų atvejį, G. Šeibokienės manymu, esamas algoritmas nesuveikė. V. Augienės nuomone, reikia aiškesnio aprašo, padėsiančio atsakingoms institucijoms operatyviau ir tikslingiau veikti. Lietuvos policijos kriminalinės biuro viršininko pavaduotojas A. Valeika nurodė, kad policija irgi stebi elektroninę erdvę, turi tam specialią programinę įrangą. A. Valeika suabejojo, ar įmanoma sukontroliuoti visą elektroninę erdvę, kuri yra plati, taip pat pažymėjo, kad kalba eina ne vien apie atvirus kanalus (nereikalaujančius slaptažodžių, ar ne visais atvejais reikalaujančius slaptažodžių) – Facebook, Youtube. A. Valeika nurodė, kad netinkamus vaizdo įrašus, propaguojančius smurtą, patyčias ir pan. reikėtų kuo skubiau pašalinti iš elektroninės erdvės, kadangi toks žalingas turinys labai greitai plinta elektroninėje erdvėje, gali būti iš dalies pakeistas ir pan. Policija savo ruožtu atlikdama tyrimą, siunčia teisinės pagalbos prašymus į tas valstybes, kuriose yra užregistruoti socialiniai tinklai, dėl įkeltų netinkamų vaizdo įrašų. Kartais tokių prašymų nereikia, jei vaizdo įrašas būna išsaugotas telefone ar kompiuteryje. Švietimo, mokslo ir sporto viceministras A. Plikšnys pritarė kitiems Tarybos nariams dėl atmintinės parengimo (kurioje būtų aprašyti veiksmai, kur kreiptis norint pašalinti netinkamą vaizdo įrašą) ir išplatavimo visoms suinteresuotoms institucijoms. E. Urbonienė pritarusi visų dalyvių pastebėjimams, atkreipė dėmesį, kad į informacijos išplatavimo procesą reikėtų įtraukti kuo daugiau socialinių partnerių. Kultūros ministerijos atstovas D. Velkas nurodė, kad šiuo metu yra keičiamas Nepilnamečių apsaugos nuo neigiamo viešosios informacijos poveikio įstatymas, vienas iš pakeitimų apima 6 straipsnį, kurį ketinama papildyti punktu, kad visuomenės informavimo priemonėse draudžiama skleisti neigiamą poveikį nepilnamečių vystymuisi darančią informaciją, susijusią su asmens duomenimis kai skelbiama informacija, susijusi su nustatytais galimais vaiko teisių pažeidimais. D. Velkas pastebėjo, kad parengtą atmintinę būtų galima išplatinti visų mokyklų elektroninėse dienyuose.

NUTARTA. Įpareigoti Tarnybą, prireikus bendradarbiaujant su RRT ir ŽEIT, parengti atmintinę dėl atsakingų institucijų veiksmų siekiant pašalinti netinkamus vaizdo įrašus iš elektroninės ir viešosios erdvių bei pateikti ją Tarybai.

2. APTARTA. Kitas Tarpžinybinės vaiko gerovės tarybos posėdis.

Kitas Tarybos posėdis įvyks 2020 m. gegužės 18 d. 13.00 val., ZOOM platformoje, o jo metu bus kalbama apie socializacijos centrus ir vaikų dienos centrus.

PRIDEDAMA. Pažyma, 4 lapai.

Pirmininko pavaduotoja

Elena Urbonienė

Posėdžio sekretorė

Teresa Roščinska